

A BÉKÉSI TÓTOK ÉS A CSEHEK

ACSEHEK ismét menteni akarják a tótságot, egyszer már megtették és a jobb sorsra érdemes tót nemzet majdnem halálra váltan szenved a mentők fojtogatása alatt. A cseh áfimtól ma a tótságból, ebből az ősejű népből, egy sorvadó test lett. Mégis attól félnek a cseh intéző tényezők^c hogy a tót nemzet mai beteg testébe tiszta és egészséges tót vér kerülhet, mely szembeszállhat a cseh mérgező kezek romboló hatásával. A tót népi jelleg, a tót nyelv, a tót nemzeti szellem megőrzé tisztaságát azon kis tót népszigeteken, melyék a csehtót állam határain kívül esnek és amelyek a cséhesítés északú. n. csehszlovákizmus befolyásától izolálva maradnak. Míg odafent a tótság száma apad, a cseh invázió egyre kíméletlenebbül pusztítja a tótság nyelvi, szellemi, gazdasági vagyonát, míg maholnap a tót nyelv Szlovenszkón csak a bacsók és a hegyi falvak népének nyelvivé fog degradáltam!, mert mindenütt csak csehül fognak beszélni és érteni, addig a magyarországi tót szigetek megóvott tiszta tótsága, míg a magyar nemzet él és saját államát életben tartja, mindenkor mementőként fogja figyelmeztetni Európát arra a nemzetpusztításra, melyét a csehek a „csehtót nemzetegység“ fikciójának jelszavával testvérmépükkel szemben elkövettek. Eltekintve attól, hogy a cseh külpolitika a magyarországi tót kisebbségi kérdés illetéktelen és teljesen hamis beállítással a csehszlovákiai kisebbségi panaszokról szeretné a figyelmet elterelni, a békési tótság iránt mutatott figyelmének háttérben leleselkedik az a terve, mely szerint ezeket a tótokat is meg akarja „menteni“—magának. Sorvadjon el ezekben is a tót erő és a tót vér, ezért keres a csehesítő befolyás nyílt utakat a csonkamagyarországi tót szigetek felé.

1929 Őszén néhány amerikai csehtót egyesület panaszt nyújtott be a genfi népszövetségi titkársághoz a békési tótság kérdésében, majd 1930 szeptemberében egy Hrdlicska L. nevű pozsonyi tanár adott át egy gravamenes emlékiratot a kisebbségi kongresszus vezetőségének a Pozsonyban létező „Magyarországi tótok kulturegyesülete“ nevében. Ugyancsak 1930 szeptemberében a prágai nemzetgyűlés tót képviselőinek megbízásából Ivánka Milán interpellációt intézett a cseh külügyminiszterhez a csonkamagyarországi tótság ügyében. Az interpelláció a következő kérdésekben foglalta össze a problémát:

„1. Milyen a tót kisebbségnek igazi és tényleges helyzete Magyarországon és milyen a magyar kisebbségé a csehtót köztársaságban?

2. Ismeri-e a külügyminiszter a magyar kormány nyilatkozatait azokról a pszichológiai feltételekről, melyektől a magyar kormány függővé tette a Magyarország és a szomszéd államok közötti barátságos viszonyt?

3. Hajlandó-e a miniszter kijelenteni, hogy hasonló feltételt, t. i. a magyarországi tót kisebbségi kérdésnek igazságos rendezését fogja a csehtót köztársaság is megszabni?*

A csehtót sajtó és sajtópropaganda ezeket az egymásután következett lépéseket nagy lármával kísérte. A cikkek rendszerint „a kétségbeesés kiáltása” címmel jelentek meg.

Az egyes lépések közötti tervszerű összefüggés világosan mutatta, hogy az egészet a prágai kormány rendezi. Még nyilvánvalóbbá lett ez, mikor ez év tavaszán a pozsonyi „Csehtót nemzeti tanács” című propagandaszervezet, melyet a csehtót kormány fináncához és amely a csehesítő politikának igen tevékeny exponense Szlovenszkón, körlevelet intézett a járási főnökökhöz, melyben felszólította őket, hogy a lord Rothermere ellen rendezett népgyűlésekhez hasonlóan rendezzenek ismét népgyűléseket, mikor majd Benes a prágai nemzetgyűlésen nyilatkozni fog a csonkamagyarországi tótság helyzetéről, de e népgyűléseken nehogy megüssék a hatósági és az egyesületi jelleg. „Kormányunk választát a magyarok, — írta a koriévá, — azzal próbálják majd gyengíteni, hogy rámutatnak arra, hogy képviselőink interpellációját politikai céljaira Prága rendelte meg...” Ez a körlevél mutatja, miképpen gyártja a prágai külügyminisztérium Magyarország-ellenes nyilatkozatai részére a csehtót szolidaritásról szóló szlovenszkói díszleteket. Napidíjakért, nácselnikek és csetnikek vezetése alatt, aránylag olcsón, mert hiszen Szlovenszkón, különösen a gyáriparától megfosztott és devasztált hegyvidéken nagy a nyomorúság, éhesek az emberek, — könnyen sikerül néhány száz statisztát összetoborozni, akik a nácselnik intésére népmorajt imitálnak, amint az éppen a kudarcos és sovány Rothermereellenes akciónál történt, melynek igen vékonypénzű, összefoglaló beszámolója az a könyv, melyre a bizalmas körlevél, mint a manifesztációknál használandó direktívára hivatkozott.

Körülbelül háromszáz községben tartottak népgyűlést. Nagyobb-részt gyéren látogatott, kínos kis gyűlések voltak ezek, mert Szlovenszkón fájdalmasan gúnyos nevetésre torzulhat mindazok arca a cseh szeretet ezen újabbi megnyilvánulása láttára, akik tisztában vannak a helyzettel és tudják, hogy a tót nemzeti érzésnek nincsen veszedelmesebb ellensége Benesnél. Valóban, nincsen gyűlöltebb cseh politikus Szlovenszkó népei és közvéleménye szemében, mint Benes. Mindenki tudja itt azt, hogy egymásután tette lehetetlenné azokat a tót politikusokat, akikben némi tehetséget vagy erőt sejtett. Egyedenegy barátja sincsen Szlovenszkón, a megfizetetteken, a nácselnikokon és csendőrökön kívül.

A békési tótságot menti Benes, azokat a tótokat, akik a magyar Alföld közepén kétszáz esztendeje mint behívott telepések nemcsak hogy megőrizték nyelvüket, nemzetiségüket, hanem számra nézve jelentősen megszorodtak és vagyonilag annyira megerősödtek, hogy az alföldi lakosságnak bár kis, de egyik legtehetősebb részét képezik és akkor is itt lesznek, amikor odafent a cseh kiméretlenség következtében nyoma sem lesz annak, hogy tótok ott léteztek. Annyit fecsegnek, rágalmaznak a csehtótok a magyarosítás türelmetlenségének vádjával, mely szerint a magyar nemzet az utolsó 150 esztendőben folyton irtotta

a tótságot, hogy most, mikor Benes a békési kérdéssel a világ elé áll, valóságos Isten csodájának fogja a világ tartani azt, hogy az állítólagos magyar sovinizmus és türelmetlenség ellenére ez az izolált tót sziget épségében mai napig, évszázadokon keresztül, megmaradt. Ám minden józanul gondolkozó külföldi államférfiú be fogja látni azt, hogyha a magyarság lelkét a nemzetársai iránti mély türelmetlenség és gyűlölet töltötte volna el, e békési kis tót sziget felett már régen összezsaptak volna a nagy magyar síkság magyar hullámai.

A déli tót-telepek helyett felvirágoztak és mint Daxner Iván a csehtót kérdéstről 1915-ben Pittsburghban megjelent tanulmányában¹ megírta, a magyar nép kellős közepén napról-napra gyarapodtak és anyagi tekintetben a tót nemzet legvagyonosabb részévé fejlődtek. Ma is azok. Viszont odafent tót nemzeti, anyagi és érvényesülési szempontból igen siralmas a helyzet. Ott ma már közel 300.000 cseh él és foglalja le a kiszorított tótok helyét és foglalja le saját maga részére a tótság éhező szája elől a kenyeret. Tizenkét esztendő alatt máris olyan népcsere történt, mely a tótság közel 17%-át kiszorította. A békési tótok, sőt az összes csonkamagyarországi tótok közül alig volt ezen idő alatt kivándorló. Miért nem szélednek szét, miért nem sietnek Ausztráliába, Paraguayba, Afrikába és mindenüvé, ahová a cseh rezsim következtében elkeseredett, a nyomorúságot megunt szlovenszkói tótok rajai vándorolnak? Itt csak néhány idézetre szorítokozom, melyek élesen bizonyítják, hogy ha már a tót nemzet jövőjét, egészségét kellene biztosítani és megmenteni, akkor mindenképp a tulajdonképpeni tót nemzet szlovenszkói testét kellene a nemzeti halál karmaiból kiragadni.

Az Amerikai Tót Liga 1930 május 15-ikén a pittsburghi egyezmény törvényesítése érdekében megindított akciójában egy „Az igazság érdekében!” című füzetet adott ki, mely többek között a prágai forradalmi Constituante egyik szlovenszkói tagjának, Bazovszky Lajos dr.-nak, a mostani nemzetgyűléshez intézett levélét közli. Mikor tavaly a prágai nemzetgyűlés a csehtót oktrojált alkotmány tízéves fennállása alkalmából jubileumi ünnepet rendezett, meghívta az első nemzetgyűlés tagjait is. Ebből az alkalomból íródott ez a levél, melyből a következő részleteket emelem ki:

„A tót nemzet nem létezésének erőszakos ideája és a csehtót nemzet fikciója a tótok részére rettenetesen fájdalmas, a csehek részére pedig még gazdasági tekintetben is rendkívül előnyös következményekkel jár.

Szlovenszkót az államfordulat óta alacsonyabb kulturális és gazdasági színvonalon tartják, mint Csehországot, Morvaországot és Sziléziát. Szlovenszkó adózó népe relatíve és ténylegesen nagyobb közterheket visel, mint az említett történelmi területek lakossága; a beruházások, melyek Szlovenszkó részére lettek volna előirányozva, sokszor igen szegényes módon nem fordítottak erre a célra, amíg a történelmi területeken rendszeresen mindig a legtöbbet investálták és investálták. A virágzó tót ipar megsemmisített, leszereltetett, a vasúti tarifák Szlovenszkó hátrányára és csakis Csehország, Morvaország és Szilézia javára lettek megállapítva. A földreformot Szlovenszkón célszerűtlenül hajtották végre, pártpolitikai módon, sokszor pedig a jogosulatlan centralisták, sőt csehek favorizálásával. A szlovenszkói földművelésnek csak kis mértékben kedveznek akkor, ha ezt a centraliztikus pártérdek megkövetelik. Ennek következménye az, hogy Szlo-

¹ Ivan Daxner: Cesko-slovenská otázka. 14. 1.

venszko állandóan mindinkább szegényedik és a történelmi területek gazdagodnak. A történelmi területek jólétben vannak, Szlovenszko pedig szegénységben.

A középiskolákban nagyobbrészt cseh tankönyvek használatnak és a hazai tót diákságnak nincsen iskolai tudományos lehetősége, hogy anyanyelvén magát alaposan művelje. A tót nyelv el van nyomva és a cseh nyelvet a tót nyelv rovására favorizálják. Egyetlenegy tót egyetem sincsen és az ügynevezett Komensky egyetem Pozsonyban kimonodottan csehesítő tanintézet. A tót nemzetnek ezen kulturális elnyomatása a cseh nemzet érdekében gazdasági háttérrel is rendelkezik.

Ami a Szlovenszkon lévő bíraskodást illeti, az irtózatos állapotban leledzik. A legalsóbb fokon a fizetések olyan nyomorultak, hogy a szegény tót ifjúság emiatt nem léphet bírói pályára és ez a vagyonsabb cseh fiatal nemzedékkel van megtöltve, amely hazuról kapott támogatásban részesül. Így van ez a katonai pályán is, ahol még mutatóba sem lehet találni tót tisztet. Nincsen ez másképpen a külügyi szolgálatban sem. A törvénykezésnél, különösen ami az ügynevezett politikai deliktumokat illeti, a viszonyok rendkívül figyelemreméltóak. A Szlovenszkon elkövetett politikai deliktumokban az itteni viszonyokat és az itteni népet nem ismerő cseh bírák ítéleznek, akik olyan zsarnoki büntetéseket szabnak, amelyekről a volt magyar rezsim idejében sem hallottunk. Politikai ítélet, börtön jóval több van, mint amennyi volt a magyar rezsim idejében. A Tuka Béla egyetemi tanár és volt képviselő ellen indított per politikai és jogi lehetőségét vagy lehetetlenségét nem érintve, szükséges megjegyezni azt, hogy tizenöt évi kegyetlen fegyházbüntetésről ezelőtt sohasem hallottunk, hacsaknem a volt cári Oroszországban.

Igen nehezen viselik el a tótok azt, hogy Szlovenszkon nincsen sajtószabadság, mert ezt illuzióriussá teszi különösen a tót lapoknak tömeges elkobzása az alkotmánytörvény világos rendelkezésével ellentétben.

A tizenegy évi tapasztalat ma sokkal inkább, mint bármikor annak a szükségét bizonyítja és imperative parancsolja, hogy a tót nemzet jogai úgy, amint azok a pittsburgi egyezményben lettek kontemplálva, a csehtót köztársaság alkotmánylevelébe beleilleszteszenek és gyakorlatban is életbe léptessenek. A pittsburgi egyezmény megvalósítása nélkül a tót nemzetnek kulturális és gazdasági prosperálását biztosítani nem lehet. Ez a tót nemzet vágya és nem lehetnek mérvadóak vélemények, melyek bár Szlovenszkóból, azonban a cseh centralizmust szolgáló tényezőktől erednek és annál kevésbé lehetnek mérvadóak, mert a tót nemzet jogainak tántoríthatatlan képviselői ellen rendszerint megsemmisítő személyes hajszát indítanak, viszont a centralistákat megjutalmazák¹

Nem idézem a tót néppárt, de a tót nemzeti párt fdjajdulásait sem, hanem utalok egy olyan tót lap megállapításaira, melynek szerkesztője a csehtót nemzetegység és közös államkeret (az ű. n. „rámec”) egyik amerikai propagáló exponense. Testvére pedig a prágai kormány pozsonyi csehtót főlapját szerkeszti. Ezt az amerikai szerkesztőt Huseknek hívják és ez a csehtót államkeret védelmére lapjában, a „Jednota“-ban² hosszú cikket írt Jehlicska Ferenc álláspontja és a magyar orientáció ellen, — tehát nem vádolható magyarón elfogultsággal. Ebben a védőiratban olvastuk a következő megállapításokat:

„A csehek első, második és utolsó sorban mindenütt és mindig csakis magukért vannak.“ „Egészséges tót ember nemzeti önrzetében Prágában csakis megerősödik — de nem a csehek érdeme ez, hanem ez azért van, mert ott alkalma van látni és megérezni, hogy milyen a cseh szeretet a tótok irányában és ezért nem is tudja a tót ember a prágai materialisztikus légkört elviselni.“ „Igaz, Pozsonyban is van egyetem, de ez a tótok elcsehesítésére szolgáló egyetem, összes tanárai csehek és ezek sem a legjobbabb és a legokosabbak közül valók.“ „Az is igaz,

¹ „V zámje pravdy!“ — Slovenská v Liga v Amerika. 5—10. 1.

² „Jednota« 1931. febr. 11. — Za Ceskoslovensky rámec.

hogy a csehek úgy uralkodnak Szlovenszón, mint valamikor az angolok Indiában. A csehek megszegték a tótoknak adott szavukat és szerződésüket. A csehek bennünket becsaptak. És hogy megmutassák, hogy mi mindent engedhetnek meg maguknak a „buta“ tótokkal szemben, saját kötelezvényüket fälszifikátumnak nyilvánították. Ez mind igaz és minden jó tótot elkeseřithet azon kormány, sőt azon nemzet ellen is, melyet az képvisel és melynek nevében és egyetértésével ilyen sérelmet elkövet.“

„Az evangélikusokat izgatják a katolikusok ellen és vice versa, vesztegetnek‘ terrorizálnak és szétdarabolnak.“ „Szlovenszót két tucat politikai pártra és még kétszer annyi frakcióra szakították szét, Mindezek ebek módjára harapják és marják egymást a már lerágott csontért, melyet nekik Prága néha odadob; erre a tót visszavonásra építik a csehek „Nagy Csehországra“ vonatkozó terveiket.“

„Azt is tudjuk ma már‘ hogy a csehek nem a tótok kedvéért voltak Szlovenszónak Magyarországtól való elszakítása mellett‘ hanem csakis saját magukért‘ a saját különleges politikai‘ gazdasági önző és általában haszonleső érdekeik miatt. Nagy Csechia I Ez minden cseh politikus‘ újságíró és kultúrhordozó alfája és ómegája. A magyar megalománia nagy volt ugyan‘ a cseh azonban az egész párizsi Eiffeltorony magasságával túlszárnyalja azt.“

Ezt olvastassa fel Benes dr. szlovenszói népgyűlésem és biztos lehet abban, hogy egész Szlovenszók tapsolna. Éppen az Amerikai Tót Liga vezetőjének, Bielek Ivánnak a legutóbbi központi választmányi ülésen mondott elnöki megnyitójából tűnik ki, hogy a tótságnak ma már jelentős része a mostani államkeret ellen foglal állást és hogy ma már az amerikai tótság körében afelett vitatkoznak, vajjon a mostani államkeretben maradjon-e a tótság, vagy pedig nem. Önként is felvetődik a gondolat, hogyha Benesnek ezen középeurópai tündérszigetén a „megmentett“ tótságnak kiválóan jó sorsa van, mint azt a cseh mesékben olvashatjuk, miért akar onnan e nemzet jelentős része kiszabadulni és miért rázza kétségbeesve a hirhedt „rámec“ vasrácsait? Csakis azért, mert ez az állam csupán a csehek részére tündérország, tótok, magyarok, németek, rutének részére viszont a szolgaság és az elnemzetlenítés országa. A pittsburghi, turócszentmártoni és liptószentmiklósi csalások részleteit már nem is firtatom, igen bőséges adatokat találhat ezekre vonatkozólag Benes doktor az amerikai tótság nyilatkozataiban. A fentemlített amerikai tót kiadványban olvassuk, hogy

„... a fájdalmas és a köztársaságra nézve megszegényítő valóság bizonyítja, hogy Szlovenszón autonómia helyett romboló centralizmus burjánzót‘ mely a tótok ezreit hajtja ki az országból‘ Szlovenszót iparilag és kereskedelmileg leszegényíti‘ azonban még fájdalmasabb és még megszegényítőbb‘ hogy az „egységes nemzet egységes állam“ káros és erkölcstelen eszméjével a tót nemzet léte ellen tömek.“

És mindezt nem is mi mondjuk,—a „bösz“ magyarok, akik Európa békéjét veszélyeztetjük, — mint ezt Benesék szokták pergó nyelven úton-útfélen hirosztelni, hanem Benes volt munkatársai, akik botor fővel megbíztak a csehekben. Ma belátják ezek, hogy a „Nagy Csechiá“-ért való harc egyetlenegy tót garast, egyetlenegy csepp tót vért nem érdemelt meg. Maguk a csehek is érzik, hogy a tótok türelme és önmegtagadása már népi abnormitás és néhány gondolkozó cseh politikusban ott lappang a nyugtalanító kérdés, — hogy vajjon meddig fogják ezt a tótok még így eltűni? Ennek a lappangó cseh aggodalomnak tulajdonítható Kramámak a prágai népgyűlésen a tótokhoz intézett felhí-

vása, hogy elégedetlenségüket titkolják el a külföld előtt. Legyenek bár elégedetlenek, ezt a külföldnek nem szabad megtudnia, ellenkezőleg, a külföldnek azt kell tudnia, hogy ők boldogak és megelégedettek, hogy a saját életüket élhetik, hogy nincsen felettük semmiféle úr, aki elnyomja őket stb. Furcsa egy tanács, mely az éhesnek azt ajánlja, hogy kiáltsa ki a világnak, hogy jóllakott, a leszegényítettnek, hogy vagyonos, a koldusnak, hogy nábob. Kramár kertelés nélkül bevallotta a békési tótok érdekében rendezett prágai demonstrációs gyűlésen, hogy nem a csonkamagyarországi tótok elégedetlenek, hanem a szlovenszkóiak, de ezek titkolják el ezt a külföld előtt, mert a cseheknek árthatna, ha a külföld ezt megtudná. Ez a cseh struccpolitika. Ma már nemcsak Amerikában és Szlovenszkón, hanem mindenütt és így lent Békésben is tudják, hogy mi a cseh politika lényege és tendenciája, annak ellenére, hogy Benes a békési kérdésben is nagy cirkuszt rendez. Sok költséggel és sok réztrombitával, csakhogy a csonkamagyarországi tótokba is beönthesse a csehszlovákizmus mérgeét. Ez azonban nem sikerülhet mindig. Közép-Európa, a tótok is, már régen túl vannak Benes metódusain.

STEIER LAJOS